

לפני שנתחיל..

כדי לייצר מוטיבציה ללימוד הגמרא במסכת בבא קמא, יש לייצר שפה ואווירה המשדרות כי השנה אנו עוסקים בכל מה שקשור לעולם הנזיקין.

ניתן לפתוח עיתון יומי, לסמן את כל הכתבות העוסקות בנזיקין, ולראות שהכתבות הללו תופסות את מרבית העיתון. האם אנחנו נותנים לעצמנו כלים איך קוראים עיתון שכזה?

שנה שלומדים בה מסכת בבא קמא היא שנה שאנחנו בונים ומייצרים כלים איך להתמודד עם מציאות שמישהו הזיק לנו, שהזקנו לאחרים ונזק שהתרחש לידנו. זוהי מהותה ונשמתה של המסכת, ובזה אנחנו נבחנים; האם בנינו את התפיסה הנכונה לגבי נזיקין אצלנו ואצל תלמידנו.

ההמלצה היא לייצר שיעור קבוע בצורה סדנאית ואישית ובו הדוגמאות הקטנות של החיים מהווים מצע לדיונים ואפילו לחידושי תורה. הניסיון מראה שאחרי סדנאות כאלו, גם כאשר לומדים סוגיות מהדפים ה"רגילים" בגמרא, הדברים מתחברים, והסיפורים האישיים נכנסים אל תוך בית המדרש התלמודי היומיומי.

תחושה של מזיק

בדרך כלל אנחנו רגילים להביט מציאות של נזק מהעיניים של הניזק שנפגע, ואדם קרוב אצל עצמו ומעוניין שיהיה לו טוב ושאר אחד לא יפרוץ את ה"דברים שלו".

הפעם השאלה תהיה שונה -

מתי גרמת נזק למישהו? איך זה קרה? מה הרגשת ואיך התמודדת עם המצב?

שאלה זו צריכה להישאל באווירה של שיתוף ובקבוצה קטנה. מעבר לסקרנות לשמוע על מה עשה החבר, יש כאן רצון אמיתי להתמודד עם התחושה הקשה של להזיק למישהו.

התחושה שאתה מזיק למישהו היא תחושה קשה, והרבה פעמים, באמת הפנימית, היא גדולה הרבה יותר מתחושת הניזק. בסבב הזה יש להעצים את התחושה הקשה של המזיק ואת הנזק ש"יושב" אצלו חזק.

תוספות ד"ה "זליחייב בעל הגחלת"

במשנה בדף כא נאמר:

הכלב שנטל חררה והלך לגדיש, אכל החררה והדליק הגדיש: על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק.

המקרה מדבר על אדם האופה פיתות (נגיד) על גחלים, כאשר כלב נכנס למתחם האפייה וחוטף את הפיתה, אלא שלצערנו, על הפת יש גם חתיכת גחל שפוגעת בגדיש ושורפת שם הכול. בעל הכלב צריך לשלם את כל עלות הפיתה שלקח כלבו, אבל על הגדיש השרוף משלם רק חצי נזק.

הגמרא מבקשת לחייב גם את בעל הגחלים, שהרי גם לו יש אחריות, והוא צריך לשמור על הגחלת, ואם לא שמר – שישלם גם הוא, והמצב שמגיעה אליו הגמרא הוא מצב בו בעל הגחלת אכן שמר שמירה נאותה, אלא שהכלב, כמנהג הכלבים, חתר והגיע לגחלים בדרך נסתרת.

התוספות שואלים על לשון הגמרא:

**ואם תאמר, ואמאי לא פריך: וליפטר בעל הכלב מן החררה? ונראה מכאן לדקדק
דיותר יש לאדם ליזהר עצמו שלא יזיק אחרים משלא יזק שמחויב לשמור גחלתו
מן הכלב אף על פי שאין לו רשות ליכנס לביתו כדי שלא יזיק אחרים..**

פירוש: מדוע השאלה מגיעה מהצד של בעל הגחלת שיתחייב בחלק של הנזק, ולא מהפטור שיכול לקבל בעל הכלב על חלק מהכסף?

אלא, שיש כאן הדרכה מוסרית, שאדם צריך לחנך את עצמו, להביט על המציאות גם מהעיניים של המזיק ולא רק מהצד של הניזק, זוהי עבודתו הגדולה.

וזהו כלל גדול בכל סוגיות הנזיקין, להתרגל להביט גם ממבטו של המזיק. באיזה מודעות אנחנו "יושבים על ההגה" הם במודעות שאף אחד לא יפגע בי והרכב של ואצליה להגיע כמה שיותר מהר או במודעות שאני יושב כרגע על כלי שיכול להזיק ולפגוע בחיים של אנשים?

עובד סוציאלי המתפלל אצלי בקהילה, עובד ומטפל בנזקים ובפגיעה בתוך המשפחה ל"ע. כשהתייעצתי איתו על הסוגיה הזאת, הוא אמר לי שהוא מרגיש את זה בפועל יום יום. למרות שקשה לומר זאת, כך הוא מספר לי, אי אפשר להשוות את הקושי שעוברת משפחה שאחד מילדיה הזיק למשפחה שאחד מילדיה הוזק. האחרונה מקבלת אמפטיה וחיבוק והראשונה קרירות ונידוי, וזה עוד לפני שמדברים על התחושה להיות אבא של ילד שפגע במישהו.

נראה שגם התורה העוסקת ברצח הראשון שהיה בעולם, בוחרת לעסוק דווקא במזיק - בקין, בקושי שעבר עליו וקצת מתעלמת מהבל. ולא עוד אלא:

**"שדמו ודם זרעיותיו תלויין בו עד סוף העולם, שכן מצינו בקין שהרג את אחיו,
שנאמר (בראשית ד) דמי אחיך צעקים, אינו אומר דם אחיך אלא דמי אחיך, דמו
ודם זרעיותיו" (סנהדרין ד,ה).**

ובאותו עניין כדאי להציץ:

ילדי היטלר – השואה מהצד האחר: מוניקה ביתו של אמון גת מפקד מחנה פלשוב

www.youtube.com/watch?v=vovNAXAGqvE

באיזו גישה אנחנו יושבים ליד ההגה; האם החשיבה היא איך לא להיפגע מרכב אחר ואיך להגיע בשלום כמה שיותר מהר, או אולי איך אני לא אדיק מישהו אחר. זה משנה לגמרי את הראש: סיפורו של אשר אלקבץ:

www.youtube.com/watch?v=yQ3GYJnCvk

בחירה:

www.inn.co.il/TV/Cat.ashx/5

ברכה והצלחה!